

Η Δίηνη θα περιλαμβάνει σε κάθε τεύχος ένα Παράρτημα με προκηρύξεις και κείμενα που έχουν κυκλοφορήσει από γυναικείες ομάδες. Για να είναι το παράρτημα όσο το δυνατόν πιο ενημερωμένο και αντιπροσωπευτικό, στείλτε μας έγκαιρα ό,τι κείμενα έχετε.

Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης

Χρονολόγιο

Μάιος 1988: Ύστερα από πρόσκληση της Ομάδας Γυναικείων Σπουδών του Παν/μίου Θεσ/νίκης, κλιμάκιο του Δ.Γ.Ε. πήγε στη Θεσ/νίκη και έκανε ενημέρωση.

Οκτώβριος 1988: Η 1η Οκτωβρίου 1988 είχε οριστεί από το Δ.Γ.Ε. σαν ημέρα διαμαρτυρίας για την οικονομική επιδείνωση της ζωής των γυναικών. Στην Ελλάδα η σχετική εκδήλωση έγινε από το δίκτυο στα γραφεία της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, όπου ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα της ελληνικής έρευνας για τη γυναικεία φτώχεια και έγινε ανταλλαγή εμπειριών με τις άλλες γυναίκες. Για το θέμα αυτό, μέλη του ελληνικού δικτύου, είχαν δώσει προηγουμένως συνέντευξη Τύπου.

Νοέμβριος 1988: Στις 10-12 Ν/θρίου 1988, έγινε στις Βρυξέλλες Συνέδριο για τη φτώχεια των γυναικών, με συμμετοχή αντιπροσώπων από όλα τα κράτη που συμμετέχουν στο Δ.Γ.Ε. και γυναικών-μαρτύρων που περιέγραψαν τις συνθήκες φτώχειας στις οποίες ζουν. Ακολούθησε ανακοίνωση των αποτελεσμάτων στις γυναίκες του ελληνικού δικτύου που δεν είχαν πάει στο Συνέδριο και στο ελληνικό κοινό από τρεις ραδιοφωνικούς σταθμούς.

Δεκέμβριος 1988: Έγινε συνάντηση, με ενδιαφερόμενες για το Δ.Γ.Ε. γυναίκες και εκτενής ανακοίνωση των εμπειριών από το Συνέδριο. Τέλος δόθηκε συνέντευξη Τύπου για το ίδιο θέμα.

Γυναικεία πολιτική και φεμινιστικές πρακτικές

Η δημιουργία προϋποθέσεων για τη μαζικότερη και ενεργό συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, με τη βοήθεια ειδικών θεσμικών ρυθμίσεων και συγκεκριμένα με την επιβολή ποσοστών συμμετοχής και λειτουργίας στα όργανα της πολιτικής ή των κομμάτων, έχει γίνει αντικείμενο συζητήσεων και πρωτοβουλιών σε διεθνές επίπεδο, αλλά και στην Ελλάδα, με εντονότερη βέβαια έκφραση την πρόσφατη κίνηση που προωθεί το αίτημα του 35% «στα κέντρα λήψης των αποφάσεων και στις εκλογές».

Το αίτημα αυτό τίθεται και διεκδικείται κυρίως από γυναίκες ενταγμένες σε κόμματα που αναζητούν καλύτερους όρους συμμετοχής σ' αυτά και εν γένει στους πολιτικούς θεσμούς όπου δρουν και τα κόμματα με τα οποία συνδέονται, και οι οποίες δίνουν το θέμα της συνδιαχείρισης της εξουσίας, από την οποία άτυπα, λόγω ανδροκρατικών αντιλήψεων αποκλείεται «το μισό μέρος του πληθυσμού».

Το αίτημα αυτό ακόμα τίθεται και διεκδικείται και σε συνάρτηση με τις επικείμενες εκλογές, με την «εισθησιολογία» που θέλουν πάντα να εμφανίζουν τα κόμματα, σε ανάλογες περιπτώσεις, απέναντι στο γυναικείο τους εκλογικό κοινό, πάντα «πρόθυμα» να «ακούσουν τις γυναίκες» και να «συζητήσουν» τα προβλήματά τους: τίθεται και διεκδικείται σε μία στιγμή που επί πλέον προωθείται ένα μοντέλο εθνικής συναίνεσης το οποίο εμφανίζεται ενδυναμωμένο και πειστικότερο από μία ανάλογη γυναικεία εθνική συσπείρωση, γύρω από ένα συμβολικό αίτημα, για το οποίο και μέσα στην ίδια την συντονιστική επιτροπή έχουν εκφραστεί επιφυλάξεις.

Ξεκινώντας από τις παραπάνω διαπιστώσεις, σχετικά με τους φορείς και τους στόχους της διεκδίκησης αυτής, θα θέλαμε να εκφράσουμε το δικό μας προβληματισμό γύρω από το ιδεολογικό της περιεχόμενο.

Ένα βασικό και εύλογο ερώτημα που θα θέλαμε να διατυπώσουμε είναι τι είδους πολιτική θα ασκηθεί από τις γυναίκες στα κέντρα, λήψης των αποφάσεων. Και, ταυτόχρονα, να επισημάσουμε ότι ουσιαστικά δεν υπάρχει καμιά απάντηση στο μείζον αυτό πολιτικό πρόβλημα και ότι, κατά τη γνώμη μας, δεν μπορεί και να υπάρξει, από τη στιγμή που άξονας της διεκδίκησης είναι απλά και μόνο το φύλο, απλά και μόνο το γεγονός ότι είμαστε γυναίκες. Εάν, λοιπόν, η κατηγορία βιολογικό φύλο είναι μη πολιτική κατηγορία και από μόνη της δεν σηματοδοτεί τίποτα που να μην ανάγεται στο επίπεδο των χρωματοσωμάτων, είναι προφανές ότι η λογική του αιτιώδους «περισσότερες γυναίκες στα κέντρα λήψης των αποφάσεων» ουσιαστικά αποπολιτικοποιεί το όλο πρόβλημα, αγνοεί το γεγονός ότι οι γυναίκες – όπως εξάλλου και οι άνδρες – δεν είναι ούτε πολιτικά ούτε κοινωνικά ουδέτερες. Τι είδους λοιπόν πολιτική ασκούν οι γυναίκες, ως γυναίκες;

Ο μόνος τρόπος να απαντηθεί ένα τέτοιο ερώτημα, θα ήταν η – ρητή ή λανθάνουσα – επίκληση «των γυναικείων αξιών», της παραδοσιακής δηλ. και κυρίαρχης συνάμα αντίληψης, ότι η «φύση» των γυναικών προσδιορίζει και την ψυχική τους ιδιοσυγκρασία, την κοινωνική και πολιτική τους συμπεριφορά: η αποδοχή δηλ. στην ουσία της έννοιας του κοινωνικού φύλου, των καθιερωμένων γυναικείων προτύπων, που ακριβώς πολεμά ο φεμινισμός, δίνοντας το θέμα της κοινωνικής απελευθέρωσης των γυναικών. Είναι εξάλλου ενδεικτικό, ότι συχνά αναφέρεται (ή υπονοείται), πως οι γυναίκες θα μολιάσουν την πολιτική με τα ιδεώδη, της ηθικής, της ειρήνης, θα την κάνουν πιο «υποφερτή», θα την «νοικοκυρέψουν», θα συνεισφέρουν με τη γυναικεία τους «εισθησιολογία», την «υπευθυνό-

τητά» τους, τη «μη ανταγωνιστικότητα» τους, με όλα δηλαδή εκείνα τα χαρακτηριστικά που στο παρελθόν προβλήθηκαν για να στηρίζουν ιδεολογικά ακριβώς τον αποκλεισμό μας από το δημόσιο θίο και την πολιτική. Είναι άξιο λόγου, πιστεύουμε, ότι σήμερα αναπαράγεται η ίδια επιχειρηματολογία (από διάφορες πλευρές και όχι μόνο από τις γυναίκες) για να υποστηριχθεί η συμμετοχή μας σ' αυτή, προβάλλοντας ταυτόχρονα ένα μοντέλο ηθικής πολιτικής, που σύμφωνα με την αντίληψη του καταμερισμού των ρόλων των φύλων, εναποτίθεται στις γυναίκες.

Θέλοντας να εκφράσουμε την αντίθεσή μας απέναντι σ' αυτό το ιδεολογικό κλίμα, θα θέλαμε κυρίως να τονίσουμε ότι - και αν ακόμα δεν υπάρχει η πρόθεση - είναι δύσκολο, όταν άξονας της διεκδίκησης είναι απλά και μόνο το φύλο, να αποφευχθεί η παγίδα αυτή της αναγωγής στο βιολογισμό και στο κοινωνικό φύλο, στα κλασικά γυναικεία πρότυπα· ενώ, παράλληλα, μένει εντελώς στο κενό το κυρίως πολιτικό ζήτημα, δηλαδή το πώς λειτουργούμε μέσα σ' αυτό το πλέγμα σχέσεων που λέγεται πολιτική, πλέγμα που δεν τίθεται σε αμφισβήτηση, αλλά γίνεται εντέλει απόλυτα αποδεκτό από τη λογική του αιτήματος των ποσοτώσεων. Η αόριστη άσκηση πολιτικής που προτείνεται χωρίς στόχους και χωρίς συγκεκριμένο υποκείμενο, παραμένει ένα μεγάλο πρόβλημα.

Το σύνολο ωστόσο του παραπάνω προβληματισμού οδηγεί σε ένα άλλο ζήτημα που συνδέεται, με τη φεμινιστική πολιτική και πρακτική. Το φεμινιστικό κίνημα, και εδώ στην Ελλάδα, δεν έθεσε ποτέ ως κεντρικό του πρόβλημα το ότι οι γυναίκες δεν συμμετέχουν αρκετά στα διάφορα αξιώματα της πολιτείας, «στα κέντρα λήψης των αποφάσεων». Παράλληλα, δεν κεντράρισε τη δράση του απλά στην ισονομία, που από μόνη της - το ξέρουμε αυτό - δεν αρκεί να αλλάξει την υλική βάση της κατωτερότητας των γυναικών, κατά συνέπεια, δεν καθορίστηκε από την αναζήτησή της θεσμικών ή μάλλον «διοικητικών μέτρων», που, εκτός του ότι εμπεριέχουν την έννοια της επιβολής, περιορίζονται σε ένα ρόλο διαπαιδαγωγητικό και αλλαγής νοοτροπίας, μία τακτική που έχει αποδειχθεί ότι δεν θίγει - και μάλιστα όταν προέρχεται εκ των άνω - τις πολύπλοκες δομές ιεραρχίας ανάμεσα στα φύλα. Αντίθετα, διαμορφώνοντας τη δική του πολιτική, βάζοντας το θέμα της *απελευθέρωσης των γυναικών* και της *κατάργησης των κοινωνικών φύλων*, το σύγχρονο φεμινιστικό κίνημα άσκησε κριτική *συνολικά στο σύστημα της κλασικής πολιτικής*. Η πρόθεσή αυτή δηλώνεται καθαρά στις πρακτικές του, στην επιλογή των μικρών ομάδων, στην απόρριψη των διάφορων μορφών ιεραρχίας μέσα σ' αυτές, Κρατώντας αρνητική στάση στο θεσμό της εκπροσώπησης, στις μεθόδους διαφώτισης των μαζών, έκανε σαφή την πρόθεσή του να αποβάλλει και να αντικαταστήσει στις πρακτικές των κομματικών μηχανισμών που είναι εναρμονισμένοι με την κλασική άσκηση πολιτικής. Απέναντι σ' αυτήν, λοιπόν, διατύπωσε μία θέση που σηματοδοτεί και την διαφορετικότητά του, ότι δηλ. μέχρι τώρα η *καταπίεση των γυναικών εμφανιζόταν ως φαινόμενο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, των προσωπικών σχέσεων, ξένο και άσχετο προς τα δημόσια πράγματα και την πολιτική, και γι' αυτό αποσιωπούμενο, ξεχασμένο*. Αυτή την προβληματική εισήγαγε για να ασκήσει κριτική στην κλασική πολιτική και στους κομματικούς θεσμούς - μια προβληματική βαθιά πολιτική - και όχι ότι δεν συμμετέχουν αρκετές γυναίκες «στα κέντρα λήψης των αποφάσεων». Δεν θα ήταν άρα δυνατόν παρά να εκφράσουμε έναν αντίλογο - τον δικό μας λόγο - απέναντι στη λογική της διεκδίκησης των ποσοτώσεων και στο ιδεολογικό της περιεχόμενο.

*Αυτόνομη Κίνηση Γυναικών
Δίνη, φεμινιστικό περιοδικό
Σπίτι Γυναικών*

*Όχι στις διακρίσεις
εις βάρος των γυναικών*

*Θεσμοθέτηση
ποσοστού συμμετοχής 35%*

Εμείς οι γυναίκες απαιτούμε σήμερα, με την ευκαιρία της 8ης του Μάρτη, πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Δεν δεχόμαστε πια να είμαστε πολίτες υπό κηδεμονία.

Σε ολόκληρη την ιστορία της ανθρωπότητας, η γυναίκα βρίσκεται στη σκιά, ενώ η συμμετοχή της σε όλα τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα είναι αναμφισβήτητη. Στην εργασία μέσα και έξω από το σπίτι συμμετείχε πάντα, γεγονός που ούτε αναγνωρίζεται μέσα στην ιστορική μνήμη, που φέρει τη σφραγίδα της ανδροκρατίας, ούτε συνειδητοποιείται από την ίδια. Ήταν αποκλεισμένη επίσης από την ιδεολογική ζωή, τη διαμόρφωση ιδεών, την κουλτούρα. Μόνο μετά τον πόλεμο κατάφερε στην Ευρώπη να μπει στην ανώτατη εκπαίδευση. Και θεβαίως, η γυναίκα ήταν και είναι αποκλεισμένη από τη λήψη των αποφάσεων που αφορούν και την ίδια.

Οι άντρες κερδίσανε ορισμένα δικαιώματα από τη γαλλική επανάσταση και μετά, αλλά η γυναίκα ακόμα, το 1989, δεν τα έχει αποκτήσει.

Κερδίσανε το δικαιώματα της ψήφου από το 1952, αλλά η κοινωνία, με τις προκαταλήψεις και το πλέγμα των εξουσιών και συμφερόντων που έχει διαμορφώσει, μας έχει στερήσει από το δικαίωμα να εκλεγόμαστε και να συμμετέχουμε στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Απόδειξη η ανδροκρατία σε όλους τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς και ο κατά φύλα καταμερισμός της δουλειάς στις πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις, όπου οι άντρες παίρνουν τις αποφάσεις και οι γυναίκες μόνο τις εκτελούν.

Ζητούμε θεσμοθετημένη κατοχύρωση ποσοστού συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα κόμματα, τις επιτροπές και τα κέντρα λήψης αποφάσεων 35% τώρα, μεταβατικό με προοπτική το 50%. Αυτό το μεσοπρόθεσμο μέτρο, αν και διοικητικό, το θεωρούμε απαραίτητο για να πάψει η πολιτική και κοινωνική